

Sub TV Oy
Ilmalantori 2
00240 Helsinki

MAINONTAA KOSKEVIEN SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMISESTA

Asian tausta ja säännökset

Viestintävirasto sai ilmoituksen, jonka mukaan Sub TV Oy jatkuvasti rikoo televisio- ja radiotoiminnasta annettua lakia. Ilmoituksessa mainittiin esimerkkinä 28.6.2004 klo 20.30 - 20.55 lähetetty Frenedit-ohjelmasarjan jakso. Ilmoituksen mukaan Sub TV näyttää 25 minuutin pituisten ohjelmien yhteydessä kaksi mainoskatkoa. Lisäksi ilmoituksessa kerrottiin, että ennen ja jälkeen ohjelman näytetään sponsorin mainoksia, joissa kehoitetaan ostamaan tuotteita viittaamalla niihin mainosluonteisesti. Ilmoituksessa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että jatkuu-tunnuksissa mainostetaan sponsoreiden tuotteita.

Edellä mainittuja seikkoja koskevat televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 4 luvun säännökset mainonnasta ja sponsoroinnista. Luvun ensimmäisessä säännöksessä (21 §) määrätään mainonnan tunnistettavuuden periaatteen noudattamisesta. Säännöksen mukaan televisio- ja radiomainokset on voitava tunnistaa mainoksiksi ja ne on erotettava muusta ohjelmistosta kuva- tai äänitunnuksella. Piilomainonta on kiellettyä.

Mainoskatkojen sijoittelua koskevan säännöksen (22 §) mukaan saman ohjelman katkaisevien katkojen välillä on pääsääntöisesti oltava 20 minuuttia.

Sponsori ei saa vaikuttaa ohjelman sisältöön ja sijoitteluun siten, että se vaikuttaisi toiminnanharjoittajan riippumattomuuteen ohjelmien suhteen. Läpinäkyvyyden ylläpitämiseksi edellytetään, että sponsoroitujen ohjelmien alussa tai lopussa esitetään sponsorin nimi tai tunnus. Viestintäviraston tulkintakäytännön mukaan sponsoritunnisteen voi myös sijoittaa mainoskatkojen yhteyteen. Sponsoroidun ohjelman on noudatettava mainonnan tunnistettavuuden periaatetta ja piilomainonnan kieltoa eikä siinä saa rohkaista ostamaan tai vuokraamaan sponsorin tai kolmannen tuotteita tai palveluja varsinkaan viittaamalla niihin mainosluonteisesti. (26 §)

SubTV:n selvitys asiassa

Viestintävirasto pyysi Sub TV Oy:ltä selvitystä asiasta sekä näytenuhaa 28.6.2004 klo 20.30 - 20.55 lähetetystä Frenedit-ohjelmasarjan jaksosta. Sub TV Oy:n sijasta selvityksen on antanut samaan konserniin kuuluva MTV Oy. MTV Oy kertoo vastaavansa SubTV Oy:n lähetyspäiväkirjoista ja lähetyksistä, mistä syystä se on antanut pyydetyt selvityksen.

Mainoskatkojen määrä

Selvityksen mukaan ohjelman katkaiseminen kahdella mainoskatkolla, on johtunut inhimillisestä erehdyksestä tai tietokoneohjelman virheestä. Ohjelmaan on myyty vain yksi katko ja toisella katkolla on esitetty kanavan omia tulevien ohjelmien mainoksia sekä näiden ohjelmien sponsoritunnisteet. Viimeinen katko oli ollut tarkoitus lähettää ohjelman jälkeisellä katkopaikalla. Samaa virhettä ei ole havaittu muissa ohjelmissa.

Sponsorin tuotteiden mainonta

Frendit-ohjelmasarjaa sponsoroi Kinder Bueno, jonka sponsoritunnisteet esitetään ennen ja jälkeen ohjelman sekä mentäessä mainoskatkolle. MTV Oy:n käsityksen mukaan televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 26 §:n tarkoituksena on estää se, että sponsorin tuotteita rohkaistaan ostamaan ohjelman sisällössä. Sponsorin tuotteita ei ole mainostettu ohjelman katkoissa. MTV Oy:n näkemyksen mukaan tämäkään ei olisi lainvastaista.

Sponsoreiden tuotteiden mainostaminen jatkuu-merkissä

Kyseessä olevan ohjelman ensimmäisen katkon erotti vakiintuneen käytännön mukainen jatkuu-tunniste, jonka yhteydessä oli Kinder Bueno logo. Mainokset on erotettu lain vaatimalla tavalla ohjelmistosta.

Viestintäviraston arvio

Mainoskatkojen määrä

Sub TV Oy on rikkonut televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 22 §:ää katkaisemalla 28.9.2004 lähetetyn 25 minuuttia pitkän Frendit-ohjelmasarjan jakson kahdesti mainoskatkolla. Kyseessä on kuitenkin ilmeisesti ollut yksittäinen erehdys eikä ylimääräiselle katkolle ole myyty mainospaikkoja.

Sponsorin tuotteiden mainonta ja sponsoritunnisteet

Kyseessä olevan ohjelman sponsorin Kinder Buenon sponsoritunnisteet on näytetty asianmukaisesti ohjelman alussa ja lopussa. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaan sponsoritunnisteet voidaan näyttää ohjelman alun tai lopun lisäksi myös ohjelman keskeyttävien mainoskatkojen yhteydessä. Laki ei aseta esteitä sponsorin tuotteiden mainostamiselle ohjelman mainoskatkoilla.

Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisun vuodelta 2003 mukaan sponsoritunnisteissa voidaan näyttää sponsorin tuote, mutta tunniste ei saa muuttua mainokseksi. Sponsorin tai sen tuotetta ei saa esittää tunnisteissa mainosmaisella tavalla. Päätöksessä on mainittu esimerkkinä mainosmaisesta esitystavasta tuotteen käyttöyhteyden esittäminen.

Kinder Buenon sponsoritunnisteissa näytetään henkilöitä syömässä Kinder Bueno suklaata. Suklaata syövät henkilöt näyttävät nauttivan suklaasta ja katsojalle syntyy mielikuva suklaan hyvästä mausta. Esitystapa on mainosmainen ja tunnistetta on siten pidettävä mainontana.

Ohjelman toisella katkolla on selvityksen mukaan näytetty "sponsoroituja ohjelmapuffeja". Viestintäviraston käsityksen mukaan tällä on tarkoitettu oman ohjelmiston ennakkomainontaa ja mainostettavien ohjelmien sponsorien tunnisteen esittämistä samassa yhteydessä. Kuten edellä on selostettu, televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 26 §:n perusteluissa

todetaan, että sponsorin nimi tai logo voidaan ohjelman alun tai lopun lisäksi esittää myös ohjelmaan liittyvien mainoskatkojen tai teleostoslähetysten yhteydessä. Sponsoritunnisteen tarkoitus on kertoa katsojalle, että ohjelma on sponsoroitu. Sponsoritunnisteen rooli on osittain ristiriitainen, sillä se ei saa olla mainos eikä sitä lueta mainosaikaan, vaikkakin sponsorin kannalta tunnisteen näyttämisellä pyritäänkin mainoksen taapaan tuotteen, tuotemerkin tai yrityksen tunnettavuuden lisäämiseen. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain kannalta kyse on kuitenkin yksinomaan ohjelman ulkopuolisen rahoituksen läpinäkyvyydestä suhteessa katsojaan. Siten lain ja sen perustelujen sanamuotoa on tulkittava suppeasti. Sponsoritunnisteita ei saa esittää muutoin kuin ohjelman alussa tai lopussa taikka ohjelman mainoskatkojen yhteydessä. Mikäli sponsoritunnisteita halutaan esittää ohjelman ennakkomainosten yhteydessä, luetaan tunnisteet mainoksiksi ja lasketaan mukaan mainosaikaan.

Puheena olevan Frenedit-ohjelmasarjan toisen katkon aikana esitettyjen ohjelmien ennakkomainosten yhteydessä näytetyistä sponsoritunnisteista Coca-Colan ja Kilroy Travelsin tunnisteet eivät täytä sponsoritunnisteen vaatimuksia ja ne on luokiteltava mainoksiksi esittämispaiakasta riippumatta. Coca-Colan tunnisteessa on Coca-Colan tavaramerkki eilatalalaisin kirjaimin esitettyinä. Tunnisteesta ei käy millään tavalla ilmi sponsorisuhde eikä sponsorin identifioiminenkaan ole riittävän selvää tunnistetarkoituksen kannalta. Kilroy Travelsin tunnisteessa on teksti ilmaisemassa sponsorisuhdetta, mutta muutoin tunniste on tavallinen mainosfilmi, jossa kerrotaan lyhyt tarina.

Sponsoreiden tuotteiden mainostaminen jatkuu-merkissä

MTV Oy:n Sub TV Oy:n puolesta antamassa selvityksessä on sivuutettu ohjelman ensimmäisen katkon jälkimmäinen jatkuu-tunniste sekä toisen katkon aikana esitetyt tunnuksset. Nämä tunnuksset ovat sisältäneet alkoholiuoman tuotemerkin ja kuvan tuotteesta. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 21 §:ssä on usealla eri tavalla tuotu esiin, että mainonnallisen materiaalin on selkeästi erotuttava muusta ohjelmistosta. Kun mainonta on erotettava muusta ohjelmistosta kuva tai äänitunnuksella, ei erottava tunnus luonnollisestikaan voi sisältää mainontaa, sillä tällöin erottelua ei tapahdu. Tuotemerkin ja tuotteen sijoittaminen ohjelmistoon sisällön kannalta tarpeettomasti ja epäolennaisella tavalla voidaan myös katsoa piilomainonnaksi. Tuotteiden tai tuotemerkkien sijoittaminen katkotunnuksiin on myös omiaan vaikeuttamaan mainonnan tunnistamista. Sub TV Oy on rikkonut televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 21 §:ää. Viestintävirasto huomauttaa Sub TV Oy:tä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n nojalla lain 21 §:n rikkomisesta sekä velvoittaa yhtiön jatkossa huolehtimaan säännöksen mukaisesti mainonnan tunnistettavuudesta sekä erottamisesta muusta ohjelmistosta.

Valitusoikeus

Päätökseen, jolla Viestintävirasto on huomauttanut Sub TV Oy:tä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 21 §:n rikkomisesta, voi hakea määräajassa muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakuohje on liitteenä.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Ylitarkastaja

Ilona Rintanen

Liite:

Muutoksenhakuohje